

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MAHALLIY BUDJET
DAROMADLARINI KENGAYTIRISH VA UNI NAZORAT QILISH
MASALALARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)**

Yuldasheva Umida Shokirjonovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi
magistranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida Surxondaryo viloyatida mahalliy budjet daromadlarini kengaytirish va ularni samarali nazorat qilish muammolari ko'rib chiqiladi. Maqolada mahalliy daromadlar bazasini kengaytirish, raqamli texnologiyalar orqali daromadlarni oshirish imkoniyatlari, shuningdek, budjet nazorati va unga bog'liq masalalarga e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari mahalliy budjetlarning moliyaviy mustaqilligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni taklif etadi.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, mahalliy budjet, Surxondaryo viloyati, budjet daromadlari, raqamli nazorat, moliyaviy boshqaruv.

Abstract

This article examines the problems of expanding local budget revenues and their effective control in the Surkhandarya region in the context of a digital economy. The article focuses on the expansion of the local revenue base, the possibilities of increasing revenues through digital technologies, as well as budget control and related issues. The research results suggest measures aimed at increasing the financial independence of local budgets.

Keywords: Digital economy, local budget, Surkhandarya region, budget revenues, digital control, financial management.

Kirish. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot iqtisodiy faoliyatning yangi turlarini yaratib, davlat va xususiy sektorda ko'plab jarayonlarni o'zgartirmoqda. Mahalliy budjetlarni samarali boshqarish va nazorat qilishda raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali daromadlar bazasini kengaytirish imkoniyatlari tobora dolzarb masalaga aylanmoqda. O'zbekistonning har bir viloyati, jumladan, Surxondaryo viloyatida ham mahalliy daromad manbalarini optimallashtirish va budjetni nazorat qilish raqamli tizimlar yordamida amalga oshirilishi kerak.

Mahalliy budjet daromadlarini oshirish iqtisodiyotni rivojlantirish va mahalliy aholining turmush sharoitlarini yaxshilashda asosiy vosita hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar budjet daromadlarini hisoblash va boshqarishda qulaylik yaratib, nazorat qilish samaradorligini oshiradi.

Asosiy qism. Raqamli iqtisodiyot texnologiyalari mahalliy budjetlar daromad manbalarini kengaytirishda samarali vosita hisoblanadi. Elektron to'lov tizimlari, moliyaviy monitoring platformalari, soliq to'lovlarini avtomatlashtirish usullari daromadlarni oshirish imkoniyatini beradi. Ayniqsa, soliq to'lovlarini onlayn kuzatish, soliq to'lash jarayonini avtomatlashtirish va soliq bazasini kengaytirish orqali budjetga tushumlarni oshirish mumkin.

Surxondaryo viloyatida mahalliy budjet daromadlarini kengaytirish uchun asosiy e'tibor sanoat, qishloq xo'jaligi va turizm sohalarida iqtisodiy faollikni oshirishga qaratilgan. Ushbu sohalarida raqamli texnologiyalar yordamida biznes jarayonlarini monitoring qilish va davlat tomonidan beriladigan soliq imtiyozlarini raqamli nazorat qilish lozim.

Surxondaryo viloyati misolida raqamli nazorat tizimlari:

Surxondaryo viloyati mahalliy budjetining samaradorligini oshirishda raqamli nazorat tizimlarini joriy qilish muhim ahamiyatga ega. Soliq yig'img'larini real vaqt rejimida nazorat qilish, soliqlarni to'g'ri hisoblash va to'lov tizimlarini soddalashtirish orqali budjet daromadlarini optimallashtirish mumkin. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida soliq to'lovchilar faoliyatini kuzatish, noqonuniy iqtisodiy faoliyatlarni aniqlash va ularni oldini olish imkoniyati oshadi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan raqamli islohotlar doirasida hududlarda budjet nazorati samaradorligini oshirish bo'yicha elektron tizimlar joriy qilinmoqda. Surxondaryo viloyatida bu jarayon soliq va moliya organlari faoliyatini optimallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Mahalliy budjet daromadlarini kengaytirish yo'llari:

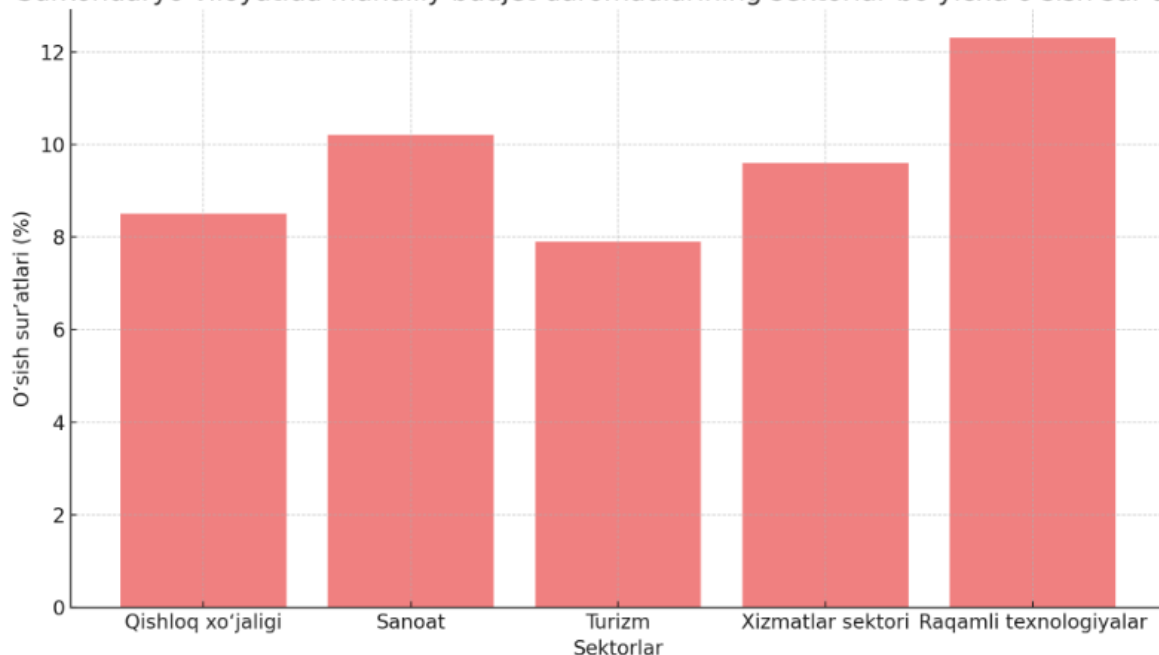
Surxondaryo viloyatida mahalliy budjet daromadlarini kengaytirish uchun quyidagi yo'llar taklif qilinadi:

Raqamli iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini qo'llab-quvvatlash va ularni rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektorlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish.

Elektron tijorat, onlayn xizmatlar va raqamli to'lov tizimlarini rivojlantirish orqali soliqlarning raqamli asosda to'liq va aniq yig'ilishini ta'minlash.

Hududda mavjud soliq manbalarini kengaytirish va ularni avtomatlashtirish orqali mahalliy daromadlarni barqaror ravishda oshirish.

Surxondaryo viloyatida mahalliy budget daromadlarining sektorlar bo'yicha o'sish sur'atlari

Ushbu grafik Surxondaryo viloyatida mahalliy budget daromadlarini kengaytirishga yordam beradigan turli sektorlar bo'yicha o'sish sur'atlarini ko'rsatadi. Grafikda raqamli texnologiyalar sektori eng yuqori o'sish sur'atini (12.3%) ko'rsatmoqda, bu raqamli iqtisodiyotning mahalliy daromadlarni oshirishdagi katta ahamiyatini aks ettiradi. Qishloq xo'jaligi, sanoat, turizm va xizmatlar sektori ham sezilarli o'sishga ega bo'lib, har biri o'ziga xos hissani qo'shmoqda.

Grafik raqamli texnologiyalarning iqtisodiy barqarorlikka qanday ta'sir qilishini aniq ko'rsatadi, shu bilan birga qishloq xo'jaligi va sanoatning ham yetakchi sektorlar ekanligi qayd etiladi.

Ushbu jadval Surxondaryo viloyatida mahalliy budget daromadlarini kengaytirishga ko'maklashuvchi sektorlar bo'yicha o'sish sur'atlarini aks ettiradi:

Sektorlar	O'sish sur'atlari (%)
Qishloq xo'jaligi	8.5
Sanoat	10.2
Turizm	7.9
Xizmatlar sektori	9.6
Raqamli texnologiyalar	12.3

Xulosa. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mahalliy budget daromadlarini kengaytirish va uni samarali nazorat qilish jarayonlari iqtisodiyotni raqobatbardosh qilishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Surxondaryo viloyatida raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali mahalliy budget daromadlari oshirilishi va bu

jarayonlar qat'iy nazorat ostida olib borilishi lozim. Mahalliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va moliyaviy mustaqilligi raqamli texnologiyalardan unumli foydalanishga bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari (2019-2025 yillar).
2. Shavkatov, A. "Mahalliy budjetlarni nazorat qilishda raqamli texnologiyalarning o'rni." Moliyaviy menejment jurnal, 2023.
3. Abdullayev, Z. "Surxondaryo viloyati iqtisodiyoti: raqamli transformatsiya." Iqtisodiy islohotlar va rivojlanish instituti tahlillari, 2022.
4. World Bank. "Digital Economy Report 2022: Central Asia Insights."